

Παναγία η «Αυκασιήα» Ευλαβής προσέγγιση για την προέλευση του ονόματος

[/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη](#)

Στο περισπούδαστο βιβλίο του Κώστα Παπαγεωργίου «Κυπριακά Μοναστήρια, Τ' αγκωνάρια της πίστης μας», Αθήνα, 2007, στη σελ. 107, αναγράφεται για την Ιερά Μονή της Παναγίας της Αυκασιήας: «Στα βορειοδυτικά της πόλης των Βαρωσίων, κοντά στα χωριά Μηλιά, Γύψου και Λευκόνοικο, λειτουργούσε παλαιότερα Ιερό Μοναστήρι αφιερωμένο στην Παναγία της Αυγασίδας».

Ακριβέ-στερα η Μονή εντάσσεται διοικητικά στα όρια του χωριού της Μηλιάς, παρ' όλο που η πνευματική ακτι-νο-βολία ενός μονα-στηριού δεν περιορίζεται σε τοπικά όρια, αλλά απλώνεται σ' όλο τον κόσμο. Ανατολικά της Μονής βρίσκεται το Τουρκοκυπριακό χωριό Αλόα και μετά τα Λιμνιά. Δυτικά της Μονής βρίσκεται το Τουρκοκυπριακό χω-ριό Σανταλάρης (Saint Hilarion = Άγιος Ιλαρίων) και μετά η Περιστε-ρωνοπηγή. Νότια βρίσκεται το χωριό Στύλλοι. Η Γύψου και το Λευκό-νοικο, που ο Παπαγεωργίου μνημονεύει στο πιο πάνω βιβλίο του ως κοντινά χωριά, είναι κάπως πιο μακριά από την Αυκασιήα, συγκριτικά με τα αναφερθέντα.

Από τον τίτλο του παρόντος άρθρου διαφαίνεται η ταπεινή προσπάθεια να καταδειχθεί η προέλευση της επωνυμίας της εν λόγω Μονής.

Ως γνωστό, για κάθε Μονή αφιερωμένη στην Παναγία υπάρχει μια Θεομητορική εορτή κατά την οποία πανηγυρίζει και στην οποία το εγκαίνιό της αναφέρεται. Το μοναστήρι της Παναγίας της «Αυκα-σιή-ας» πανη-γύριζε στο Γενέσιο της Θεοτόκου, δηλαδή στις 8 Σεπτεμ-βρί-ου.

Σύμφωνα με τους Πατέρες της Εκκλησίας μας, που προσεγγίζουν θεολογικά το γεγονός της γέννησης της Παναγίας και την σημασία του στην εξέλιξη του όλου μυστηρίου της κοσμοσωτήριας οικονομίας του Χριστού, η γέννηση της Θεοτόκου υπήρξε η απαρχή της έκχυσης των θείων δωρεών και χαρίτων στον κόσμο, αφού από τη θεομήτορα γεννή-θηκε ως άνθρωπος ο Σωτήρας μας Χριστός, το δεύτερο πρό-σω-πο της Αγίας Τριάδος.

Η έλευση του σεσαρκωμένου Θεού στον κόσμο, ως άλλου πνευμα-τι-κού ηλίου που φώτισε το μέχρι τότε πνευματικό σκοτάδι της ανθρω-πό-τητας, σημάνθηκε αισθητά για πρώτη φορά στον κόσμο με την γέννηση της κατά σάρκα μητέρας του.

Στην υμνολογία της Εκκλησίας μας, ο Χριστός αναφαίρεται «ως ήλιος δικαιοσύνης», παρομοιάζεται δηλαδή με τον φυσικό ήλιο που όταν ανατέλλει φωτίζει τον κόσμο και εξαφανίζει το σκοτάδι της νύχτας, επειδή ο Χριστός ακριβώς με την έλευσή του στον κόσμο, το πάθος του και την Ανάστασή του κατήργησε το σκοτάδι της αμαρτίας, των παθών και τέλος το θάνατο, χαρίζοντας τον αγιασμό στους ανθρω-πους και τη θέωση ή θεία υιοθεσία, μέσα από την ανάσταση από τον άδη και τη δυνα-τότητα βίωσης του ποθητού παραδείσου, για όσους με μετάνοια θελήσουν να τον ακολουθήσουν, τηρώντας τις θείες Του εντολές.

Κατά τον ίδιο τρόπο, η γέννηση της Παναγίας παρομοιάζεται με τη φυσική αυγή, που προμηνύει την ανατολή του ήλιου. Όπως η αυγή μηνύει χαρά στον κόσμο, γιατί απ' αυτή θα ανατείλει ο φυσικός ήλιος και θα εξαφανίσει το ανεπιθύμητο σκοτάδι

της νύχτας, έτσι και η γέννηση της Παναγίας μήνυσε χαρά, γιατί ήταν σαν άλλη πνευματική αυγή απ' όπου ανέτειλε «ο ήλιος της δικαιοσύνης Χριστός», που κατήργησε το πνευματικό σκοτάδι, μιας που η γέννηση της Παναγίας ήταν το πρώτο σημάδι στον πνευματικό ορίζοντα για την έλευση του Σωτήρος Χριστού.

Το απολυτίκιον της Γέννησης της Παναγίας έχει ως εξής: «Η Γέννησις σου Θεοτόκε χαράν εμήνυσε πάση τη οικουμένη, εκ σου γαρ ανέτει-λεν ο ήλιος της δικαιοσύνης Χριστός ο Θεός ημών και λύσας την κατάραν έδωκε την ευλογίαν και καταργήσας τον θάνατον εδωρήσατο ημίν ζωήν την αιώνιον».

Με τη Γέννηση λοιπόν της Θεοτόκου, ως άλλης φυσι-κής αυγής που προμηνύει με το ροδίζον χρώμα της την έλευση του φυσικού ήλιου, «καλλίστου τε και χρυσοφαούς», αρχίζει να αυγάζει, να οράται, να ατενίζεται και να φωτίζει στον πνευματικό ορίζοντα η ανατολή «του νοητού ηλίου της δικαιο-σύνης Χριστού» που θα εξαφανίσει το πνευ-ματικό σκοτάδι με το άκτιστο φως Του.

Έτσι, η Μονή «**Παναγία η Αυκασιήα/Αυγασία**» είναι η Μονή του Γενε-σί-ου της Θεο-τό-κου και η Μονή της θαυματουργού εικόνας και προστά-τιδας των Μηλιωτών, που περικλείει φερωνύμως, δηλαδή στο όνομά της «Αυκασιήα», όλο το μυστήριο της σημα-σίας της γέννησης της Πανα-γίας στη κοσμοσωτήριο έλευση του ηλίου της δικαιοσύνης Χριστού. Διότι είναι η Παναγία η αυγάσασα πνευματικώς τον Χριστόν, που ηύγασε δηλαδή τον Χριστόν ως ήλιον δικαιοσύνης (το ρήμα αυγάζω προέρχεται από το ουσιαστικό αυγή: μέλλ. αυγάσω και αόρ. ηύγασα, μετοχή δε αορίστου αυγάσας, αυγά-σασα, αυγάσαν και σημαίνει ορώ,

παρατηρώ, ατενίζω και καταλάμπω, φωτίζω, βλ. Μέγα Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης των Liddell and Scott).

Ως εκ τούτου, η ετυμολογική προέλευση του ονόματος «Παναγία η Αυκασιή/Αυγασία» προέρχεται από το ουσ. αυγή=αυκή, το ρήμα αυγάζω και την μετοχή αυγάσασα, απ' όπου το επίθετο «Αυγα-σία» και επί το κυπριακώτερον «Αυκασιήα». Τυγχάνει δε αδόκι-μος ως προς το κατ' εμέ η απόδοση στην ελλαδική διάλεκτο του γνω-στού σε όλους μας πατροπαράδοτου επιθέτου «Αυκασιήα» ως «Αυ-γα-σίδα». Το φιλολογι-κά ορθό είναι «Αυγα-σία» και όχι «Αυγα-σί-δα», για τους πιο πάνω λόγους.

Η εκδοχή στο βιβλίο του Κώστα Παπαγεωργίου, που αναφέρθηκε στην αρχή του άρθρου, ως προς την προέλευση της επωνυμίας του Μοναστη-ριού ότι αυτή «πιθανόν να προέρχεται από την τοποθεσία στην οποία βρισκό-ταν» το μοναστήρι είναι επίσης ως προς το κατ' εμέ λανθα-σμένη.

Οι κάτοικοι του χωριού της Μηλιάς γνωρίζουν ότι η Μονή «**Παναγία η Αυκασιήα**» είχε μια αξιόλογη περιουσιακή έκταση. Αυτό τεκμηριώ-νεται και από την επισταμένη έρευνα του πιο πάνω συγ-γραφέα που αποτύπωσε στο ίδιο βιβλίο του, αναφέροντας ότι στον κτιτορικό κώδικα της Αρχιε-πισκοπής, η έκταση της Μονής φέρεται να «αποτελείτο από τρεις χιλιάδες στρέμματα γης, ...». Αν ληφθεί μάλιστα υπόψη ότι ο κώδικας δεν κάνει λόγο για σημερινά δεκαδικά στρέμματα αλλά τα στρέμματα της τότε εποχής που εξ όσων γνωρίζω αντιστοιχεί το κάθε στρέμμα σε δυόμισι δεκαδικά, αυτό σημαίνει ότι μια περιοχή γύρω στις 7.500 σημε-ρινά στρέμματα ήταν η ιδιόκτητη περιοχή της Μονής.

Στις μέρες μας, η Μονή φέρεται να είναι ενταγμένη σε μια ευρύτερη περι-ο-χή που λέγεται «Αυκασιήα». Το γεγονός αυτό σε πρώτη προσ-έγ-γιση δίδει την εντύ-πω-ση ότι η Μονή ενδεχομένως πήρε την ονομα-σία της από το τοπωνύμιο της ευρύτερης περιοχής στην οποία εντάσ-σεται. Αυτή όμως η περιοχή κάποτε ανήκε στη Μονή και το πιθα-νό-τερο είναι ότι στο πέρασμα των αιώνων έφυγε από τα χέρια της και περιήλθε σε ιδιώτες ή και στο δημόσιο. Ας μη ξεχνάμε ότι μιλάμε για ένα βυζαντινό ή πρώιμα μετα-βυζαντινό μοναστήρι.

Ως εκ τούτου, εφόσον η τεράστια αυτή περιοχή ανήκε κάποτε στη Μονή, τότε η περιοχή είναι που έλαβε την ονομα-σία «Αυκασιήα» από το όνομα της Μονής και όχι η Μονή από την περιοχή. Δοθείσθω μάλι-στα ότι η ονομασία «**Αυκασιήα ή Αυγα-σία**» έχει θεολογική αναγωγή και περικλείει όλο το νόημα και τη σημασία της Γέννησης της Πανα-γίας στο κοσμοσωτή-ριο έργο του Σωτήρος μας Χριστού, και ότι στο εγκαίνιο της θεομητορικής αυτής εορτής πανυγυ-ρίζει -είναι

αφιερω-μένη- η Μονή, κατά τα πιο πάνω αναλυτικώς εκτεθέντα.

Ως εκ τούτου, τυχούσα παραλλαγμένη αναφορά όσον αφορά την ονο-μα-σία της Μονής που είναι σωστά **«Παναγία η Αυκασιήα/Αυγα-σία»**, ως «Πανα-γία της Αυκασιήας/Αυγασίδας» ή της θαυμα-τουργής εικό-νας της ως «Παναγία η εν Αυγασίδα», κατά την οποία η Μονή ή η εικόνα της Παναγίας φέρεται να παίρνει το όνομά της από το τοπω-νύμιο της περιοχής είναι λαν-θα-σμένη ως προς το κατ' εμέ και φαλκι-δεύει ανε-πιγνώστως την ετυμολογική προέλευ-ση του ονόμα-τος και κατ' επέ-κτα-ση τη θεολο-γική του ανα-γωγή κατά τα πιο πάνω.

Τυχάνει δε σ' όλους γνωστό, το πώς η αλλοίωση των όρων και των ονομάτων φέρνει την αλλοτρίωση από τις παραδόσεις, ώστε και στην περίπτωση της Μονής «Παναγία η Αυκασιήα/Αυγασία» οι ερευνητές/ συγγραφείς να δηλώνουν άγνοια της προέλευσης του ονόματός της, ένεκα της λεκτικής παραφθο-ράς που επεσυνέβη στο πέρα-σμα του χρόνου. Αρχικά με την αδόκιμη μεταφορά στην ελλαδική διάλεκτο του κυπριακού «Αυκα-σιήα» ως Αυγασίδα αντί «Αυγασία». Το λάθος αυτό συνέλκυσε την αποκοπή από την ετυμολογική προ-έλευση της λέξης «Αυγασία» και συνεπαγόμενα από τη θεολογική της αναγωγή, που αντικατοπτρίζει όλη τη μυστική συμβολή της Γεν-νή-σεως της Θεοτό-κου -Θεομητορική εορτή που πανηγυρίζει η Μονή- στην κοσμο-σωτή-ρια οικονομία του Χριστού. Αυτό δε με τη σειρά του επέφερε το ακόμη χειρότερο να μη γίνεται λόγος για την Παναγία την Αυκα-σιήα/Αυγασία αλλά για την Παναγία στην Αυκασιήα ή την εν Αυγα-σίδα.

Έγραφα στο Άγιον Όρος,

8/21 Σεπτεμβρίου 2014,

Ιερομόναχος Κυπριανός Βατοπαιδινός